

ТЕХНОГЕННА НЕБЕЗПЕКА УТВОРЕННЯ ПРОМИСЛОВИХ ВІДХОДІВ

Сосєдко К.С.

*Бабаджанова О.Ф., ЛДУБЖД, доц. кафедри цивільного захисту і комп'ютерного моделювання
екогеофізичних процесів, к.т.н., доц.*

ЛДУБЖД

Техногенно-екологічну ситуацію в Україні можна охарактеризувати як критичну, що зумовлено переробкою сировинних ресурсів в товарний продукт з використанням технологій, в яких виділяється велика кількість відходів, які забруднюють навколишнє середовище. Основними чинниками техногенної та екологічної небезпеки вважаються тверді відходи, забруднені стічні води і викиди в атмосферу з відхідними газами промислових підприємств і транспорту. Кількість відходів, які утворюються в Україні в твердій фазі, складає 0,6 млрд. м³ щорічно, а загальна кількість - 28-30 млрд. т, які зберігаються на площі близько 50 тис. гектарів, причому тільки 0,6 млрд. м³ твердих промислових відходів утилізуються під час виробництва будівельних матеріалів і 0,1-0,12 млрд. м³ — у виробництві біомінеральних добрив. За рахунок контакту накопичених відходів з гідросферою і атмосферою на великих територіях відбувається забруднення навколишнього середовища і зниження безпеки регіону.

Рідкі відходи промислових підприємств — це відходи, що містять луги, кислоти, а також дисперсні домішки. До рідких відходів відносяться також відпрацьовані органічні розчинники, масла і органічні токсичні сполуки. Масла і нафтопродукти відносяться до небезпечних 3 класу по токсичності ($1,1 < \text{ГДК} < 10 \text{ мг/м}^3$) та до пожежонебезпечних відходів.

Токсичні (небезпечні) відходи представляють особливу загрозу для навколишнього природного середовища і для здоров'я живих організмів, включаючи і людину. До таких відходів відносяться невикористані різні отрутохімікати в сільському господарстві, відходи промислових виробництв, що містять канцерогенні і мутагенні речовини, шлами гальванічні, шлами коксохімічних заводів тощо. У США, наприклад, 41% твердих побутових відходів класифікується як особливо небезпечні, в Угорщині — 33,5%, у Франції — 5%, у Великобританії — 3%, у Японії — всього лише 0,3%. В Україні та Росії до небезпечних відходів відносяться (умовно) понад 10% від всієї маси твердих побутових відходів. Як свідчать статистичні дані, кількість токсичних (небезпечних) відходів неухильно зростає.

Енергетична і металургійна промисловості утворюють велику кількість золошлакових відходів, з яких 3,91 млрд. т в рік утворюється тільки за рахунок спалювання

вугілля. Для гірничодобувної промисловості властивий особливий вид відходів — відвали гірської породи, які займають великі території і зумовлюють надмірне забруднення поверхневих і підземних вод, повітря і земель. Крім того, в навколишнє середовище потрапляють немало шламів процесу флотації збагачення природних корисних копалини і водоочистки стічних вод різних виробництв. Але найбільша частина відходів утворюється в нафтопереробній і целюлознопаперовій галузях у вигляді шламів водоочистки - нафтошлам, скопи, які належать до відходів I-III класу небезпеки і дістали назву «Техногенна сировина».

Основна кількість золошлакових відходів в Прикарпатті утворюється на Бурштинський ТЕС і розміщується на 204,6 гектарах в греблі шламонакопичувача. Підвищення висоти греблі, яка вже зараз експлуатується за межею проектного рівня, може призвести під час паводків до руйнування греблі і змиву шкідливих речовин в річку Дністер. Другим за величиною забруднювачем навколишнього середовища в Прикарпатті є Жидачівський целюлозно-паперовий комбінат, на якому утворюється 365000 м/рік скопу, який не утилізується, а вивозиться з території на берег р. Дністер.

Всі відходи, що утворюються на території України і на які поширюється дія Закону України «Про відходи» [1] підлягають в обов'язковому порядку державному обліку та паспортизації. Система і форми звітності, порядок надання і використання відповідної інформації про відходи, а також порядок перегляду їх номенклатури розробляються на основі державного класифікатора відходів [2] і затверджуються спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань статистики за поданням спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади у сфері поводження з відходами та інших заінтересованих центральних органів виконавчої влади.

Класифікатор відходів належить до державної системи класифікації та кодування техніко-економічної і соціальної інформації, що створюється у межах державної програми переходу України на міжнародну систему обліку та статистики. Зокрема у напрямку захисту життя та здоров'я населення, екології, безпеки праці інформація про відходи повинна давати підстави для прогнозування структури та обсягів утворення небезпечних відходів, планування їх видалення з економічної сфери таким чином, щоб це не ставило під загрозу і не піддавало небажаному ризику здоров'я людей, тваринний світ і навколишнє середовище. У напрямку ресурсозбереження облік відходів, які можна перетворити у вторинні матеріальні та енергетичні ресурси, спрямований на забезпечення раціонального споживання первинної сировини за рахунок регенерації, повторного використання та рециркулювання відходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про відходи» 5 березня 1998 року N 187/98-ВР.
2. ДК 005-96 "Класифікатор відходів"(v0089217-96)